

פרנסה טובה וכלכלה

למה משפחה שמשתכרת 19 אלף שקל לא מצליחה לגמור את החודש, ואיך זה מתקשר לאופן השטחי שאנו תופסים דבר מרכזי כמו כלכלה

נחום ברוק

לפני מספר שבועות הסתיים, מעל דפי עיתון זה, הפרויקט המיוחד במסגרתו ליווה ארגון מסילה יחד עם בנק לאומי 5 משפחות, עד שהגיעו לשלווה ולאיוון כלכלי. במהלך הפרויקט התקבל במערכת המכתב הבא:

"הייתה בעיתון כתבה שהבעייה אותנו קשות. אחד מההליכי הליווי של מסילה התקיים למשפחה שמרוויחה 19 אלף ויש להם פער של 8,000 ש"ח הוצאות מעבר להכנסות. בין הפתרונות שהצעתם, בקשת העלאה במשכורת (2,000 ש"ח), בקשת עזרה מהסבתא, הנחה בבית ספר ובחיידי. זה היה נשמע לי דמיוני. משפחה שמשתכרת בחודש 19,000 שקל, זו לא משפחה ענייה, למה הם פנו לסגנון כזה של תמיכות?"

השאלה מובאת כאן כלשונה ואכן מצריכה ניתוח והתבוננות. לפני שנגיע לתשובה, קצת נתונים על הוצאה ממוצעת לנפש בישראל. לפי מרכז המחקר והמידע של הכנסת הוצאה ממוצעת בציבור הכללי נעה בין 3,000 ש"ח ל-3,700 ש"ח בחודש. תאמרו, ובצדק, שמשקי הבית החרדיים חיים בצורה פשוטה בהרבה, ועדיין, מסקר שערך בעבר איגוד המזון בהתאחדות התעשיינים, בו נבחנו דפוסי הקניות במגזר החרדי, עולה כי למרות שההוצאה לנפש על מזון במגזר החרדי, נמוכה ב-25% מההוצאה לנפש במגזר הכללי, משק בית חרדי מוציא בממוצע חודשי כ-23% יותר מההוצאה המשפחתית על מזון באוכלוסייה היהודית הלא חרדית, עקב מספר הנפשות המרובה במשפחה חרדית.

מהנתונים שבידי ארגון מסילה עולה כי סך כל ההוצאות לנפש במגזר החרדי בהתייחס להוצאות השונות כולל הוצאות שנתיות (לא כולל הוצאות דיור והוצאות חינוך גבוהות!), נע בין 1,500 ש"ח ל-2,000 ש"ח בחודש.

מתסכול לאיוון

מכאן נעבור לשאלת הקוראים האכפתיים. כפי שהצגנו עם פתיחתו של פרויקט הליווי, היה לנו חשוב לבחור לליווי במשפחות מכל הסוגים במטרה לשקף מעל גבי העיתון תהליכים מגוונים. חלק מהציבור שלנו כולל משפחות המרוויחות סכומים יפים, ונחשבות אף בציבור הכללי כמעמד ביניים, אך בכל זאת לא סוגרות את החודש. הסיבה לזה הינה כמובן מספר הנפשות הגבוה בציבור החרדי, כ"י.

משפחות כאלו, שמזיעות בעבודה קשה ומשתכרות יפה לפרנסתן, ולמרות זאת אינן סוגרות את החודש צריכות ליווי שיעלה אותן על דרך המלך, ודרושה מקצועיות גם בגישה הנכונה לגביהן, במענה הנרחב ובמוטיבציה.

כשלוקחים משפחה כזו ומוציאים אותה ממעגל של רדיפה אחר הכסף, תסכול אינסופי, וחוסר איוון, אל ראיית התמונה המלאה, לקיחת אחריות ובניית תקציב מאוזן, ופתאום, בני הבית נהנים מיגיע כפיהם ומרגישים שלווה בנוגע לכסף, אין לנו שליחות גדולה מזו.

ולגופו של עניין, המשפחה שלווה בעיתון ומשתכרת כ-19,000 ש"ח, הינה משפחה בת 12 נפשות. כשמחשבים הוצאה מינימלית של 1,500 שקלים לנפש לחודש לפני הוצאות חינוך גבוהות (ישיבות וסמינרים) וודאי לפני שלוקחים בחשבון את חתונות הילדים שעל הפרק, הכנסה של 19,000 שקלים מספיקה בקושי לצרכים בסיסיים למשפחה ברוכה זו.

וכאן אנחנו נכנסים לתמונה כדי להעלות אותם על המסילה ולהביא אותם לאיוון. אחד ממרכיבי הפתרון היה היעזרות בתמיכות זמניות במשפחה והסדרים נוחים עם מסגרות הלימוד, בהתאם ליכולתה של המשפחה לשלם.

לחם לאכול

בחרתי להביא את המכתב משתי סיבות: הראשונה היא כי אני רוחש כבוד לקוראים אכפתיים שמנתחים מקרים מהעיתון ובוחנים את אמינותם. הסיבה השנייה היא כי אני רואה במכתב דוגמה לאופן השטחי והיחסי שאנו תופסים דבר מרכזי ככלכלה. שוב מתערב פה הלב שנוטה להסתכל על רמת ההכנסות ולהתעלם ממספר הנפשות, הגילאים והצרכים הייחודיים.

נזכור, כי התנהלות כלכלית נבונה מורכבת מ-20% ידע ו-80% מודעות. מודעות לרמת השכר, מודעות לרמת ההוצאות, מודעות לעצמנו.

בימים נוראים אנחנו מבקשים על פרנסה טובה ו"לחם לאכול", תמיד תמהתי, אם יש לאדם פרנסה טובה ברור הוא ישיש לו לחם לאכול? ואז באו החיים ולימדו אותי את מה שאני חולק אתכם כרגע: במשברים הגדולים בארה"ב אנשים החזיקו ברכבי יוקרה אך לא היה להם די כסף לדלק. לפעמים אין לחם לאכול למרות השפע המדומה. לעיתים ההכנסות נראות כפרנסה טובה - אבל אנו צריכים להתפלל על ה"לחם לאכול".

לתגובות והערות ניתן לפנות לנחום ברוק,

מנהל מקצועי במסילה, במייל:

nb@mesila.org

רק 8% מהתורמים בישראל דורשים הטבת מס

החוק מאפשר לקבל זיכוי של 35% ממס על תרומות, אך הליך קבלת הזיכוי המסורבל מוביל רבים לוותר על זיכוי של מאות או אלפי שקלים

התורמים הישראלים לא ממהרים לממש את זכותם להטבת מס, ומפסידים סכום כולל של 900 מיליון שקל בשנה, כך עולה מדו"ח על היקף מיצוי הטבות המס בישראל ב-2018 שפרסמה לאחרונה ד"ר אסנת חזן מהמכון למשפט ופילנתרופיה באוניברסיטת תל אביב. על פי הדו"ח, שפורסם בעיתון "כלכליסט", רק 8% מהתורמים בישראל - יחידים או חברות, האחראים לתרומות של 2.9 מיליארד שקל בשנה - מנצלים את זכותם לקבל זיכוי מס.

החוק לעידוד תרומות מאפשר לתורם יחיד לקבל זיכוי של 35% ממס על תרומות בסכום של 200 שקל עד 9.5 מיליון שקל, וחברה יכולה לקבל זיכוי של 23%. אך נראה שלפחות בקרב יחידים הליך קבלת הזיכוי המסורבל מוביל אותם לוותר על זיכוי של מאות או אלפי שקלים.

ההנחה היא שלמי שתורם סכומים גדולים יש רואה חשבון, ואין לו בעיה טכנית לבקש זיכוי. כמו כן אפשר להניח שחלק ממי שלא מנצלים את הזיכוי הם אנשים שאין להם הכנסות שוטפות בארץ.

היקף התרומות ב-2018 עמד על 7 מיליארד שקל, כאשר רק עבור 2.5 מיליארד שקל ניתן זיכוי, מתוכם 1.3 מיליארד שקל הגיעו מיחידים ו-1.2 מיליארד שקל הגיעו מחברות. סכום הזיכוי

שניתן בפועל עמד על 577 מיליון שקל, מתוכם 366 מיליון שקל, שהם 63%, הוחזרו ליחידים, ו-211 מיליון שקל, שהם 37%, הוחזרו לחברות. שיעור הזיכוי לחברות נמוך יותר, וניתן לשער שהגשת דו"ח שנתי מקלה מאוד את הדרך לקבל זיכוי.

עבור 23% נוספים מהתרומות, שהם 1.6 מיליארד שקל, לא ניתן לקבל זיכוי משום שהתרומות נמוכות מ-190 שקל או ניתנו לארגוני ים שאינם מקנים זיכוי. אבל עבור 2.9 מיליארד שקל, שהם 41% מהתרומות, התאפשר לקבל זיכוי, אך הנישומים לא ביקשו. רוב הסכום, 2.3 מיליארד שקל (80%), מגיע מתרומות של יחידים שמתחת ל-20 אלף שקלים.

נמשכת המגמה החיובית בענף היהלומים

היהלומים המלוטשים נטו, שעמד על סך של כ-2.23 מיליארדי דולרים, נרשמה עלייה של כ-30% לעומת החציון המקביל ב-2021 (כשביוני 2022 נרשמה עלייה של כ-10.3% לעומת יוני אשתקד).

בחודש האחרון עמד יצוא יהלומי הגלם לאיחוד האמירויות על סך של כ-36 מיליוני דולרים, שמהווים כ-19% מיצוא יהלומי הגלם הכללי של ישראל ביוני. בחודש זה יובאו מאיחוד האמירויות לישראל יהלומי גלם בסך של כ-64 מיליוני דולרים, שמהווים כ-30% מסך יהלומי הגלם שיובאו לישראל ביוני.

אופיר גור, מנהל מינהל הפיקוח על היהלומים והמפקח על היהלומים: "ניתן לראות כי למרות המלחמה באוקראינה והשפעותיה על ענף היהלומים (ובראשן הסנקציות שמוטלות על רוסיה), ענף היהלומים חווה חציון חיובי, הגם שלא ברמות שציפינו לאור הנתונים ברבעון הראשון השנה".

גם ביוני הסתיים לאחרונה נמשכת המגמה החיובית שנרשמה בענף היהלומים בשנה וחצי האחרונות, והענף חותם חציון ראשון חיובי לענף ב-2022, ובו עליות בכל ארבע קטגוריות הסחר המרכזיות, בסיכום שפרסם מינהל הפיקוח על היהלומים והיצוא הדו-שימושי במשרד הכלכלה והתעשייה.

בסה"כ בחציון הראשון של השנה, היבוא נטו של יהלומי גלם לישראל עמד על סך של כ-1.01 מיליארד דולרים, עלייה מתונה של כ-1.4% לעומת התקופה המקבילה אשתקד. יצוא נטו של יהלומי גלם באותה התקופה עמד על סך של כ-966 מיליוני דולרים, עלייה של כ-6.4% לעומת החציון הראשון ב-2021.

יבוא היהלומים המלוטשים נטו בחציון הראשון של השנה עמד על סך של כ-1.78 מיליארדי דולרים, עלייה של כ-28.7% לעומת החציון המקביל ב-2021 (כשביוני נרשמה עלייה של כ-9.5% לעומת יוני אשתקד) ואילו ביצוא

מחזור המסחר (באלפי שקלים)

747,210

ת"א פיננסים

1.98% 3,059.39 ▲

ת"א 125

1.12% 1,936.22 ▲

ת"א 125 אקלים נקי

1.04% 1,859.27 ▲

ת"א 35

1.09% 1,871.62 ▲

מדדי בורסה